

Is er al niet genoeg onderzoek gedaan voor interventies na trauma?

Hennie Boeije i.s.m. Floryt van Wesel

Symposium Kinderen en trauma: van wetenschappelijk onderzoek naar implicaties voor de praktijk, 9 juni, Utrecht

Universiteit Utrecht | Faculteit Sociale Wetenschappen | Vakgroep Onderzoeksmethodologie en Statistiek
Postbus 80.140 | 3508 TC Utrecht | e-mail: h.boeije@uu.nl | www.hennieboeije.nl

Onderwerpen

- ☑ Evidence-based handelen
  - Kwantitatief en kwalitatief onderzoek
  - Voorbeeld effectiviteit interventie
- ☑ Kwalitatieve synthese kinderen en trauma
  - Uitkomsten en model
  - Vergelijking onderzoek Eva Alisic
- ☑ Toepassing onderzoek interventies

Wanneer we een probleem ervaren in onze praktijk dan,

- Proberen we een mogelijke oplossing uit
- Neigen we ernaar een nieuw onderzoek te starten

Evidence-based handelen

Gebaseerd op systematisch literatuuroverzicht (review)

- Aggregatie aanwezig bewijs (*evidence*)
- Experimenten (*Randomized controlled trial*)
- Effectiviteit (*what works*)

En...

- Kwalitatieve studies (*target groups*)
- Interpretatie aanwezig bewijs
- Acceptatie en haalbaarheid (*views*)

EPPI-Centre, London

- Evidence for Policy and Practice Information and Co-ordinating Center
  - Life style issues
  - Social disadvantage
  - Promotion of healthy eating in children
  - Mental health
  - Gang related crime
  - And so on

Kwalitatieve studies gezond eten

- Doel: perspectief kinderen op voedsel en eten
  - Kwalitatieve synthese
    - Gezondheid is verantwoordelijkheid ouders
    - Smaak is belangrijker dan gezondheid
    - Fruit en groente zijn niet hetzelfde type voedsel

Aanbevelingen

FINAL LIST OF DESCRIPTIVE THEMES

<ul style="list-style-type: none"> ○ Understandings of healthy eating ○ Cleanse foods ○ Influences on food eaten ○ Provider foods ○ Food in the school ○ Eating to socialize ○ Food in the home 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Healthy eating concepts/understanding ○ 'Good' and 'bad' foods ○ Health consequences ○ Food preferences ○ Health benefits ○ Knowledge/behaviour gap ○ Roles and responsibilities ○ Non-influencing factors ○ Unusual choices ○ Contradictions ○ Food rules ○ Feeding rules
--	---

Thomas, J., et al. (2004). Integrating qualitative research in trials in systematic reviews. British Medical Journal, 328: 1010-2.

Kwantitatieve studies gezond eten

- Doel: vaststellen effectiviteit interventies
  - Meta-analyse
  - Clusteren interventies die aanbevelingen (niet) toepassen
  - Vergelijken effectiviteit van verschillende clusters

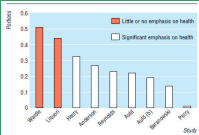

Fig. 2 Increase in consumption of fruit and vegetables in trials with emphasis on health emphasis

- Uitkomsten
  - Interventies die aanbevelingen toepassen effectiever
  - Hiaten onderzoek: nog uit te proberen aanbevelingen

Kwalitatieve synthese kinderen en trauma

Doel van de studie

- Wat is er al bekend in de kwalitatieve literatuur over de ervaring van kinderen van een traumatische gebeurtenis en over de verwerking ervan?

Aanpak

- Kwalitatieve empirische studies
- Peer reviewed, Engelstalige tijdschriften
- Gepubliceerd tussen 1980 en september 2009
- Kinderen 18 jaar en jonger
- Perspectief van kinderen

Gevonden artikelen kinderen en trauma

17 artikelen

- Geweld (6), oorlog en terrorisme (5), kanker (3), dood of ziekte van ouder (2), ongeluk (1)
- Psychologie (9), maatschappelijk werk (4), psychiatrie (3), verpleging (1)
- USA (6), UK (4), Canada (2), Scandinavië (2), Italië (1), Colombia (1), Irak (1)
- 10 studies alleen kinderen, 4 alleen ouders, 3 beide
- Interviews (12) en focus groepen (4) en overig
- Analyse (thematische analyse, gefundeerde theorie, fenomenologie, coderen)

Voorbeeld thema 'cultuur'

Cultuur: De aard van de gemeenschap in termen van cohesie en openheid, als ook religieuze overtuigingen, politieke en ideologische visies. (5 artikelen)

- Kinderen met een sterke religieuze overtuiging hielden vast aan het kruis als een symbool van hun religieuze identiteit. Bidden tot God is een manier om met trauma om te gaan. Ze ervaren ook dankbaarheid voor het overleven van de gebeurtenis.
- Soedanese vluchtelingen en Iraakse kinderen die de oorlog hebben meegemaakt, baseren zich op hun culturele en religieuze achtergrond om betekenis te geven aan hun ervaringen. De anti-Amerikaanse ideologie van Iraakse kinderen kleurt hun toekomstbeeld. Ze willen vechten tegen de bezetter en sterven als martelaar. Ze zijn van trots vervuld wanneer ze denken aan de stenen gooïende, Palestijnse jongeren en wanneer ze hetzelfde doen ervaren ze controle over de oorlogssituatie in hun land.
- De culturele context definieert stoer doen en het verbergen van kwetsbaarheid als een goede response op de gebeurtenis.

Gevonden concepten kwalitatieve synthese

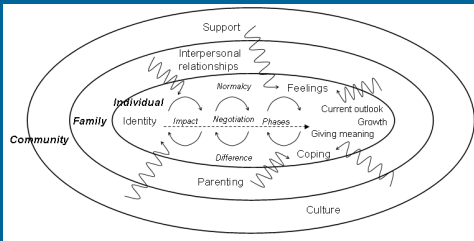
Veertien concepten verdeeld over drie domeinen.

Ingedeeld naar het aantal artikelen waarin een concept voorkomt.

	Individual				Family	Community
Frequency of found concepts 10-16	Coping	Feelings	Trauma impact	Religious beliefs	Relationship	
7-9	Phases	Current outlook	Identity	Inter-personal relations	Support	
0-6	Regulation	Normativity	Growth			Culture

Synthese uitkomsten

Figuur. Theoretisch model dat de relaties beschrijft tussen de gevonden concepten gebaseerd op de synthese van de bevindingen van de kwalitatieve studies.

Bevindingen kinderen en trauma

- **Vraagstelling:**
  - Hoe ervaren kinderen traumatische gebeurtenissen en welke factoren zijn belemmerend en stimulerend voor herstel?
- **Doel:**
  - Theorieontwikkeling en onderbouw van interventies
- **Methoden**
  - 25 Kinderen van 8 tot 12
    - Ongelukken, geweld en plotseling verlies dierbare(n)
  - Kwalitatieve interviews kinderen en ouders
  - Kwalitatieve analyse

Attele, E., Boelje, H.R., Jongmans, M.J. & Kleber, R.J. (In press). Children's perspectives on dealing with traumatic events. *Journal of Loss and Trauma*.

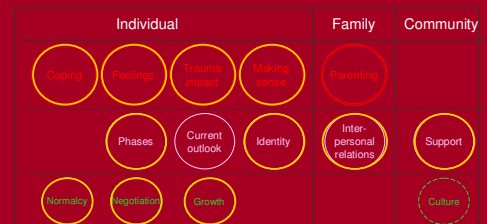

Thema's die aan bod komen

■ Kinderstudie □ Support □ Phases □ Coping □ Trauma impact □ Relationships □ Growth □ Identity □ Feelings □ Normalcy □ Negotiation □ Giving meaning □ Culture □ Parenting □ Current outlook	■ Ouderstudie □ Support □ Normalcy □ Phases □ Giving meaning □ Coping □ Trauma impact □ Relationships □ Growth □ Identity □ Feelings □ Negotiation □ Culture □ Parenting □ Current outlook

Uitkomsten kwalitatieve synthese

Vergelijking

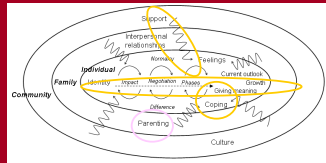
Kwalitatieve synthese

- Publicatie gewoonten
- Disciplines
- Studieoverstijgend
- Hiaten vinden

■ Kwalitatief onderzoek

- Focus, uitdiepen
- Specifieke context
- Theorievorming

Onderzoekstypen vullen elkaar aan

Bevindingen

Trauma ervaring en verwerking

- Trauma is een verstoring van het dagelijks leven en betreft het kind, de familie en de sociale omgeving
- Verwerking van trauma is een afwisseling tussen normaal en anders zijn

Normalisering

- Kinderen voelen de behoefte door te gaan met hun dagelijks leven
- Kinderen willen zich weer zichzelf voelen

Verbondenheid en houvast

- Kinderen koesteren vertrouwde relaties met mensen met wie ze dingen delen
- Aanwezigheid van ouders is geruststellend
- Kinderen zoeken houvast

Aanbevelingen

- Lokaliseer het traumatiserende, trauma kan brede en langdurige gevolgen hebben
- Erken het proces van normaal en anders zijn op diverse terreinen

- Help het hervatten van routines; vereist integratie van het gebeurde en regulatie van gevoelens
- Begeleid de gang naar een post-traumatische vitale identiteit

- Ondersteun goede relaties met anderen, zoals klasgenoten en leraren
- Sta ouders bij in hun opvoeding en laat weten dat presentie bijzonder belangrijk is
- Bied kinderen houvast en dat kan op verschillende manieren (rationeel, cultureel, knuffels)

Wanneer we een probleem ervaren in onze praktijk dan,

- Onderzoeken we bestaande werkzame oplossingen
- Weegt het perspectief van de doelgroep mee om acceptatie en haalbaarheid te verhogen

The end

Dank voor uw aandacht